

THE DEVELOPMENT OF THE SPORTS CAREERS OF THE BEST DECATHLETES IN THE WORLD AND IN POLAND IN THE YEARS 1985-2015

BARTOSZ DZIADEK¹, JANUSZ ISKRA², KRZYSZTOF PRZEDNOWEK¹

¹University of Rzeszów, Faculty of Physical Education, Department of Methodology and Computer Science

²Opole University of Technology, Faculty of Physical Education and Physiotherapy, Chair of Individual Sports

Mailing address: Bartosz Dziadek, University of Rzeszów, Department of Methodology and Computer Science, 3 Towarnickiego Street, 35-959 Rzeszów, tel.: +48 17 8721872, fax: +48 17 8721861, e-mail: bdziadek@ur.edu.pl

Abstract

Introduction. The main goal of the study was to examine the changes in the scores achieved by a group of the best decathletes in Poland and in the world over the duration of their entire sports careers. **Material and methods.** The study examined the careers of 25 top decathletes in Poland and 25 top decathletes in the world who achieved their best scores in the decathlon in the years 1985-2015. Changes in their performance were analysed using three research protocols, which explored the relationships between the decathletes' performance and their age, the number of years of training completed, and the number of years elapsed before and after the decathletes achieved their personal best scores. In order to analyse the data, some basic descriptive statistics, performed segmented regression, and computed fixed-base and chain indices were calculated. **Conclusions.** The findings of the current study indicate that decathletes achieve the best outcomes between the ages of 25 and 30. Furthermore, it was found that the time when the personal best scores were attained was preceded by the greatest increases in the level of performance and followed by the largest decreases in performance. Determining the way performance outcomes change in particular years of the career of a decathlete can help manage their training in different phases of their career more effectively.

Key words: decathlon, development of sports career, analysing changes in performance outcomes

Introduction

The decathlon is one of the most difficult and most complex disciplines in track and field athletics. Since 1911, the men's decathlon has consisted of 4 running events, 3 jumping events, and 3 throwing events [1]. The events take place over two days. On day 1, the 100-m race, long jump, shot put, high jump, and 400-m race are held, whereas on day 2, the 110-m hurdle race, discus throw, pole vault, javelin throw, and 1500-m race are organised. The best outcomes achieved in each event are calculated into points, according to the scoring tables for the decathlon, which are then added up. The total number of points achieved in the events held on both days of the decathlon determines the decathlete's rank in the competition. The scoring tables which are currently used were designed in 1985.

From a physiological point of view, the decathlon involves the aerobic (1500-m race), glycolytic (400-m race), and phosphagen (100-m race, jumping, and throwing) systems [2]. Motor performance in the decathlon depends mainly on the athlete's speed-strength capacities [3]. As for the complexity of the movement performed in the decathlon, both events which involve simple movement (the 100-m, 400-m, and 1500-m races) and those which involve complex movement (the pole vault and 110-m hurdle race) are held [4, 5].

Changes in the outcomes of performance in athletics have been analysed by several authors, both from Poland and all over the world. Maszczyk [6] carried out an analysis of the variability of the outcomes achieved by world athletes in selected athletics

events in the years 1946-2011. The models he developed additionally made it possible to predict outcomes for the years to come. Changes in performance have also been investigated in groups of Olympic finalists [7]. These analyses have shown how outcomes in particular types of throwing events improved over several dozen years.

Other publications regarding this issue have, among others, reported on the way the careers of the best athletes in the world in selected disciplines developed [8] and analysed changes in performance outcomes over shorter (2003-2013) [9] and longer (1946-2013) [10] periods of time. In the case of the decathlon, analysing the mark (total number of points) obtained by the athletes is only a starting point for more detailed analyses focusing on the outcomes achieved in each event.

Analyses such as the ones mentioned above allow researchers to monitor the evolution of performance outcomes in each discipline, and thus the evolution of the discipline itself, as well as making it possible to track the rate at which the outcomes of Polish and world athletes are improving. That is why in this study selected methods of analysing changes in data were used to examine the evolution of the outcomes in the decathlon, taking into account various phases of the sports career of decathletes [11].

The main goal of the study presented in this article was to investigate the changes in the outcomes achieved by the best decathletes in Poland and in the world over the duration of their entire sports careers, using selected statistical methods.

Material and methods

The careers of the top 25 athletes in Poland and the top 25 athletes in the world who achieved their personal best scores in the decathlon in the years 1985-2015 were analysed. The study covers the period beginning in 1985 because this is the year when the scoring tables for the decathlon were last revised. The data of the best 10 decathletes from Poland and the world were obtained from the International Association of Athletics Federations (IAAF) [12] and the Polish Athletics Association [13]. The remaining data were collected from publications by statisticians, for example the annual published by the Association of Track and Field Statisticians (ATFS) authored by Matthews (1985-2013) [14], the annuals by van Kuijen [15], as well as the data gathered by H. Gąszczak for the Polish Athletics Association [13] and the data available from the website [16] run by J. Salamistu. The missing data were obtained from journals on statistics in athletics and journals on athletics (“Legkaja Atletyka”, “Atletika”, “Lekkoatleta”, and many others).

The data (449 records) made it possible to analyse the evolution of the outcomes of Polish and world athletes, which was done using the following three protocols:

- Protocol 1 – an analysis of the scores with regard to the age of the decathletes;
- Protocol 2 – an analysis of the scores with regard to the years of training completed;
- Protocol 3 – an analysis of the scores with regard to the number of years elapsed before and after the decathletes achieved their record scores.

Only the data which included at least 7 cases were analysed in the protocols ($n \geq 7$). The process of creating particular records is described in detail in the work by Plewnia [17].

The analysis was conducted using fixed-base and chain indices [6]. A segmented model was used to analyse the changes in the mean scores in the protocols [18]. This type of regression analysis is characterised by the fact that the explanatory variable is divided into segments, and a separate linear model is determined for each segment. The coefficient of determination (R^2), which made it possible to measure the goodness-of-fit of the model to the data, was additionally calculated.

The changes in the outcomes achieved by the decathletes

were first assessed using fixed-base indices $i_{\tau/\kappa}$, the base period being the first outcome in the protocol, which were determined using the following equation:

$$i_{\tau/\kappa} = \frac{y_{\tau}}{y_{\kappa}}, \tag{1}$$

where y_{τ} = the level of the phenomenon in the period under investigation and y_{κ} = the level of the phenomenon in the base period.

The changes in the data were then examined using chain indices, in which the values in the period of investigation are related to those in the immediately preceding period. The following equation was used to calculate chain indices:

$$i_{\tau/\tau-1} = \frac{y_{\tau}}{y_{\tau-1}}, \tag{2}$$

where y_{τ} = the level of the phenomenon in the period under investigation and $y_{\tau-1}$ = the level of the phenomenon in the preceding period.

Results

The data used in all three protocols are presented in tables 1 (world athletes) and 2 (Polish athletes) using basic descriptive statistics.

Table 1. Basic descriptive statistics for the group of world athletes

World								
Protocol 1			Protocol 2			Protocol 3		
Age	n	$\bar{x} \pm sd$	Years of training	n	$\bar{x} \pm sd$	Years before and after record score	n	$\bar{x} \pm sd$
16	1*	6873 ± 0	1	25	7250 ± 688	-13	1*	6671 ± 0
17	4*	6455 ± 882	2	25	7667 ± 515	-12	1*	7351 ± 0
18	10	7190 ± 464	3	23	7992 ± 401	-11	1*	7771 ± 0
19	18	7465 ± 291	4	22	8184 ± 438	-10	3*	6570 ± 1226
20	18	7614 ± 512	5	23	8298 ± 329	-9	7	7154 ± 725
21	18	7995 ± 419	6	25	8390 ± 330	-8	10	7403 ± 395
22	23	8266 ± 279	7	22	8533 ± 197	-7	12	7662 ± 478
23	24	8279 ± 309	8	16	8506 ± 194	-6	17	7757 ± 543
24	22	8445 ± 267	9	21	8512 ± 226	-5	19	7961 ± 465
25	22	8488 ± 237	10	15	8565 ± 146	-4	20	8126 ± 409
26	20	8502 ± 204	11	17	8482 ± 340	-3	22	8273 ± 397
27	21	8603 ± 221	12	16	8450 ± 307	-2	23	8410 ± 259
28	20	8553 ± 252	13	11	8197 ± 542	-1	23	8455 ± 222
29	13	8486 ± 337	14	6*	8406 ± 351	0	25	8735 ± 135
30	14	8465 ± 262	15	5*	8292 ± 191	1	17	8550 ± 190
31	12	8310 ± 336	16	4*	8264 ± 203	2	18	8442 ± 262
32	11	8183 ± 445	17	4*	8219 ± 394	3	18	8353 ± 376
33	7	8268 ± 308	18	2*	8119 ± 173	4	15	8395 ± 283
34	4*	8164 ± 143	19	2*	8184 ± 232	5	9	8311 ± 226
35	2*	8184 ± 232	20			6	11	8224 ± 343
36			21	1*	8109 ± 0	7	6*	8262 ± 309
37	1*	8109 ± 0	22	1*	8097 ± 0	8	3*	8145 ± 113
38	1*	8097 ± 0				9	2*	8193 ± 220
						10	1*	7756 ± 0
						11	1*	8109 ± 0
						12	1*	8097 ± 0

* - data not included in the analysis (n < 7).

The models which represent the trends in the data (fig. 1) indicate that the outcomes achieved by both Polish and world decathletes analysed in all three protocols can be divided into two segments: an increasing one and a decreasing one. The trend line for the first segment, which has a positive slope, reflects the greatest improvement in the outcomes of the decathletes, and the one for the second segment, which has a negative slope, depicts a drop in the outcomes achieved by the decathletes after they attained their personal best score. There is one exception in this respect, however: in the Polish group in the second protocol both equations of the segmented model have a positive coefficient (fig. 1d). This would mean that the performance of Polish decathletes whose outcomes were examined in the study progressed during most of their career. The results of the analysis indicate that the linear models used in the study fit the data well ($R^2 \geq 0.89$). The models which fit the best were those

Table 2. Basic descriptive statistics for the group of Polish athletes

Poland								
Protocol 1			Protocol 2			Protocol 3		
Wiek	n	$\bar{x} \pm sd$	Years of training	n	$\bar{x} \pm sd$	Years before and after record score	n	$\bar{x} \pm sd$
16	1*	5470 ± 0	1	18	6756 ± 514	-10	2*	6582 ± 621
17	3*	6426 ± 273	2	15	7057 ± 301	-9	2*	6999 ± 33
18	10	6833 ± 325	3	19	7210 ± 209	-8	2*	7431 ± 9
19	9	7072 ± 296	4	21	7367 ± 241	-7	2*	7416 ± 221
20	15	7194 ± 235	5	19	7427 ± 262	-6	4*	6577 ± 205
21	17	7232 ± 296	6	20	7479 ± 281	-5	8	6847 ± 621
22	16	7315 ± 266	7	17	7504 ± 327	-4	14	7014 ± 366
23	18	7318 ± 347	8	11	7413 ± 455	-3	16	7232 ± 411
24	18	7481 ± 394	9	7	7634 ± 307	-2	17	7355 ± 350
25	14	7596 ± 305	10	5*	7441 ± 568	-1	19	7472 ± 306
26	14	7596 ± 283	11	5*	7753 ± 645	0	25	7720 ± 280
27	10	7573 ± 454	12	2*	7665 ± 87	1	21	7374 ± 315
28	8	7385 ± 343	13	2*	7365 ± 8	2	16	7305 ± 293
29	3*	7340 ± 387	14	2*	7171 ± 217	3	10	7290 ± 211
30	2*	7732 ± 528	15			4	5*	7261 ± 211
31	3*	7364 ± 355	16			5		
32	1*	7371 ± 0	17			6		
33	1*	7324 ± 0	18			7		

* - data not included in the analysis (n < 7).

created for world decathletes in the third protocol ($R^2 = 0.98$; $R^2 = 0.98$), and the models which had the lowest goodness-of-fit were those for Polish decathletes in the same protocol ($R^2 = 0.93$; $R^2 = 0.89$). The values of the coefficients of determination calculated for the data indicate that the method of modelling was selected well.

As shown in figure 1, the careers of top Polish decathletes were shorter than those of top decathletes in the world. Four phases can be identified in the careers of world athletes. The first one, which lasted 6 years, was characterised by a 15% increase in the outcomes achieved. Then, the level of the decathletes' performance stabilised (at 8477 points) for approximately 3 years. After these two phases, the decathletes in the world group usually attained their personal best score, and afterwards their scores decreased. In contrast, the careers of Polish decathletes developed less dynamically, and distinct phases could not be clearly identified. In this group, outcomes improved continuously by 11% until the record score was attained. Polish decathletes performed the best at the ages of 25-26 years (obtaining 7596 points), and afterwards their performance deteriorated.

As far as the data concerning the number of years elapsed before and after achieving the record scores are concerned, figure 1e and 1f shows the period preceding their attainment, which was characterised by continuous improvement in performance, and the period after the best scores were achieved, during which performance deteriorated. Both of these periods were shorter in the Polish group. When the same periods before (5 years) and after (3 years) achieving the best personal outcome were examined for both groups, it was found that scores increased by 13%

in the Polish group and 10% in the world group in the former period and decreased by 6% in the Polish group and 4.6% in the world group in the latter period.

The fixed-based indices, which were additionally calculated and analysed and where the first outcome in the respective protocol was used as the base period [6], are shown in figure 2a, c, and e. The values of the indices and the graphs which were generated confirm the observations regarding the progression of the sports careers of the decathletes in the two groups described above.

In the group of the best decathletes in the world, the first phase of the sports career is characterised by a dynamic increase compared to the base period. The indices for the period of stabilisation which follows, on the other hand, increase only slightly and remain on a similar level. As for the period when the personal best score was achieved, this is when the greatest increase in the values of the indices can be observed. In the final phase of their careers, top decathletes in the world achieved lower and lower outcomes. The values of the fixed-base indices are higher in this group than in the group of Polish decathletes. When it comes to the graph for the age of the decathletes (fig. 2a), the highest mean increase compared to the base period in the Polish group was 11.11%, whereas that in the world group it was 19.65%.

The changes in performance before and after achieving the personal best score are depicted in figure 2e. When the same periods before and after attaining the best scores were examined in both groups, it was found that the increases and decreases in the values of the fixed-base indices were on a similar level (the values increased by 11% and decreased by 6%).

The chain indices [6], which are shown in figure 2b, d, and f, also indicate that the scores of both groups increased until the best scores were achieved. Then the values of the indices become lower, which means that the scores decreased.

As far as the values of the indices and age of the decathletes are concerned (fig. 2b), they changed considerably in the first phase of the sports career in the world group; it is in this phase that the most significant increases and decreases in the index compared to the preceding period were observed. The greatest increases in this group were found for the ages of 21 (3%) and 24 (2%) years, and the greatest decreases were noted for the ages of 20 (2%) and 22-23 (5%) years. At the age of 27, the decathletes achieved their record scores, and this year in their career was characterised by a 1% increase compared to the preceding year. In the group of Polish decathletes, the values of the indices changed in a less dynamic way. The greatest decreases were found for the ages of 20-21 years (3%), 25-26 years, and 28 years (2%). The most considerable increase was noted for the age of 24 years (3%), which is when the decathletes attained their personal best scores.

As for the following years of the careers of the decathletes in both groups (fig. 2d), the chain indices do not vary much. A continuous decrease in the outcomes achieved by the best decathletes in the world can be observed starting from the 10th

year of training, where the chain indices are equal to $i \frac{\tau}{\tau-1} < 1$. Minor decreases in the values of the indices were found for the 8th (2%), 11th (1.6%), and 13th (2.5%) years of training, and minor increases were found for the 7th, 9th, 10th, and 12th years (1%). In the group of Polish athletes, the greatest decreases were observed for the 3rd (2.3%), 5th (1.3%), and 8th (1.6%) years of training. The most considerable increase was found for the 9th year of training, and it amounted to 4.2%.

The results obtained in the third protocol (fig. 2f) show that the outcomes achieved by both groups changed in a dynamic

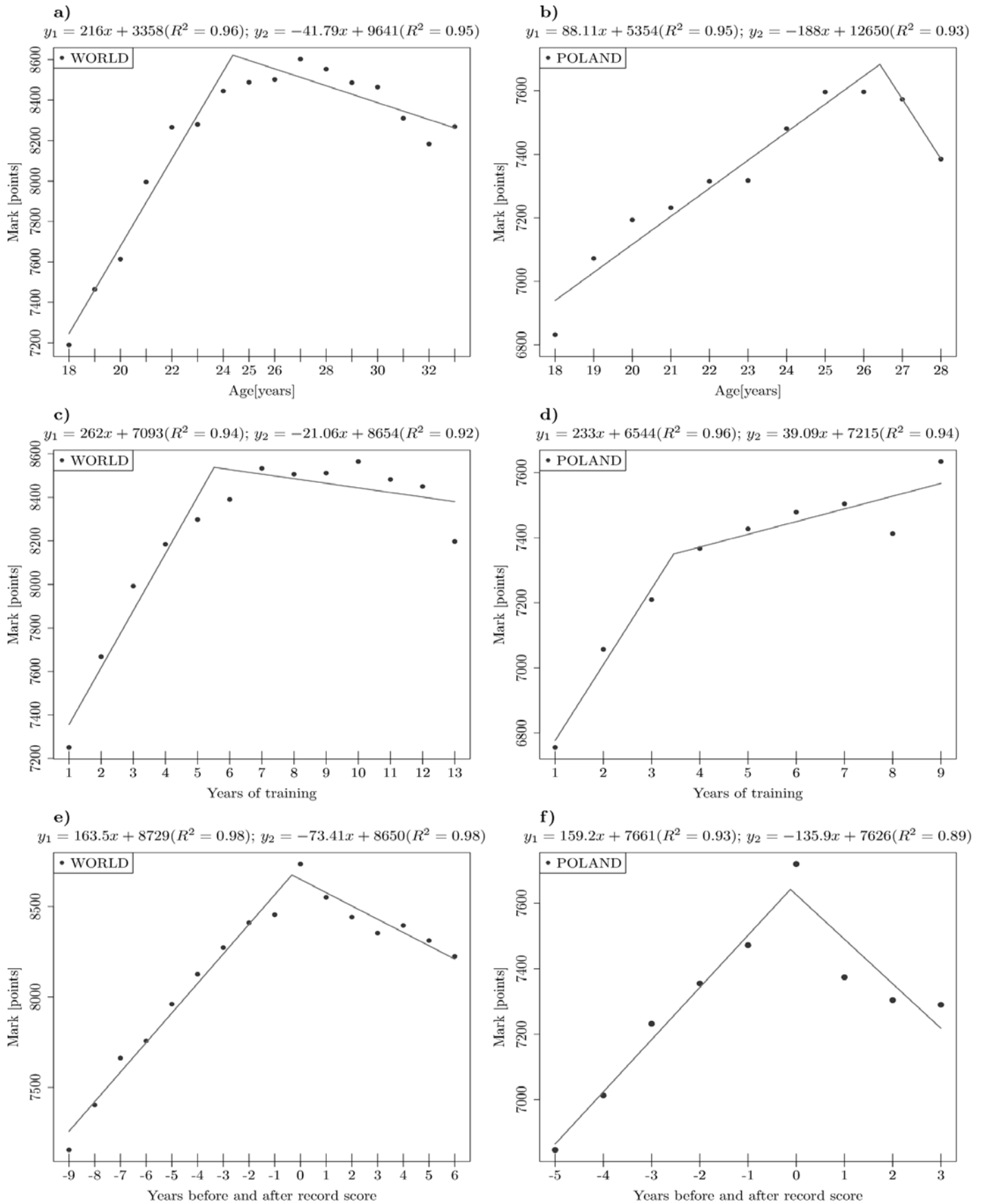

Figure 1. Trend lines obtained for protocols 1 (a-b), 2 (c-d), and 3 (e-f)

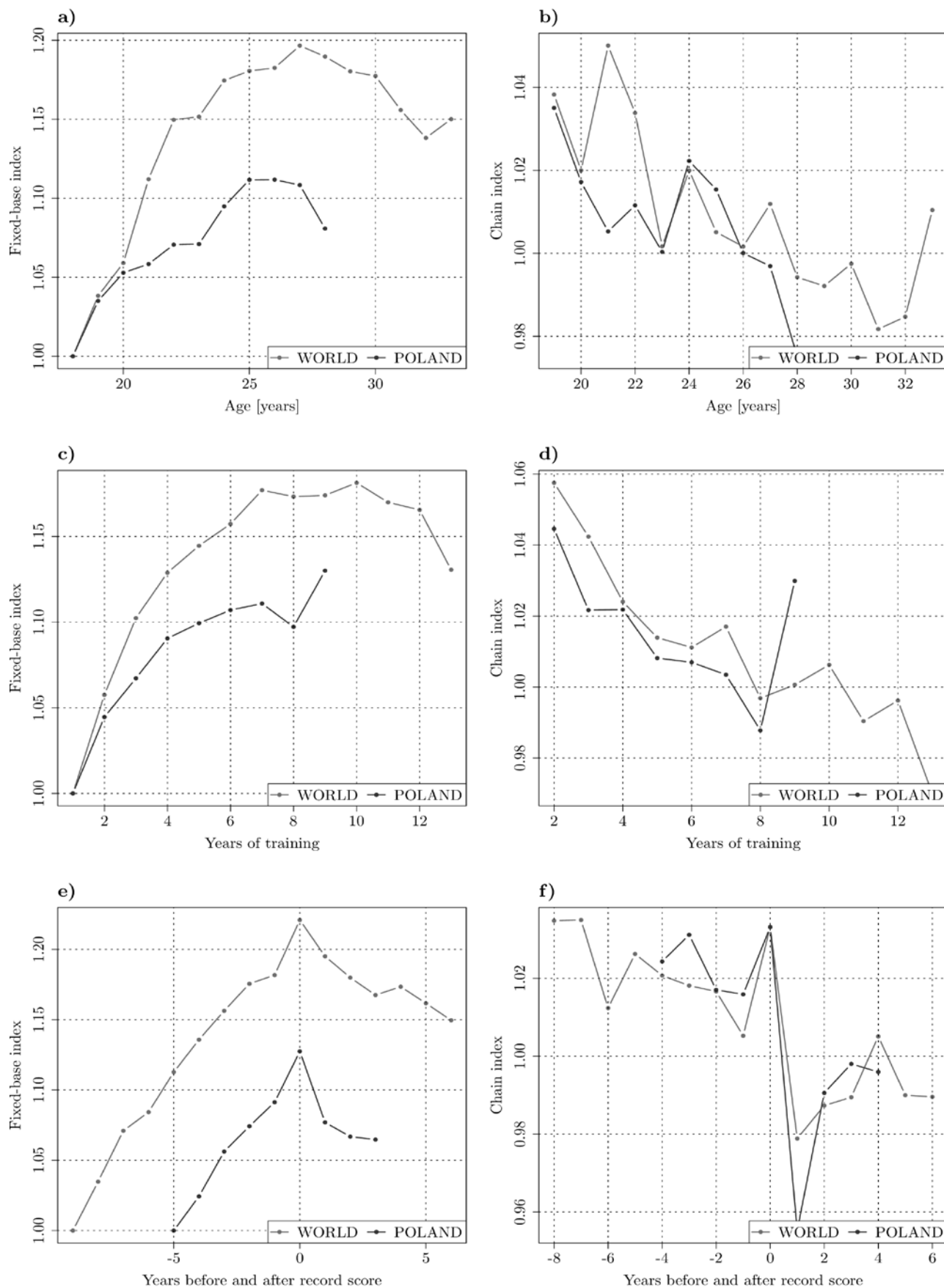

Figure 2. Fixed-base indices (a, c, and e) and chain indices (b, d, and f) obtained for the three protocols

way. After the decathletes achieved their personal best score, their outcomes deteriorated, and the values of the chain indices become lower (by 7.8% in the Polish group and 5.4% for the world group).

Discussion

The age at which athletes attain the best outcomes has been examined by several authors, including Polish authors such as Ważny and Sozański [19, 20, 21, 22]. Analyses aimed at establishing the optimal age for achieving superior outcomes in sports in all of the disciplines in athletics were conducted already before the Second World War: pioneering research which monitored the age at which elite German athletes achieved their best outcomes was carried out in 1933 [23].

However, determining the role of age in the process of sports training requires analysing not only the age when athletes achieve their personal best scores, but also the age at which they were selected for competitive sports, the duration of the general and specific training periods, and the duration of their sports careers. One Polish scholar who analysed entire sports careers using mathematical methods was Ważny [24], whose work was published in 1981. Since then sport has changed and so have the methods used in statistical analyses.

In the past few years, the decathlon has undergone significant transformation, as athletes no longer perform in a similar and rather “average” way in all of the events: they now display superior performance in several similar events. For example, the current holder of the world record, Ashton Eaton, has world-class achievements in short-distance races (the 100-m and 400-m races and the 110-m hurdle race) and the long jump, but he also performs very well in the 400-m hurdle race, which is not part of the decathlon [12].

The age at which decathletes become champions differs significantly. The youngest Olympic champion in the history of this complex discipline was Bob Mathias, an American, who was 17 years and 263 days old when he won his first gold medal in 1948. On the other hand, the oldest world champion was 32 years and 279 days old; this was Roman Šeberle, an athlete from the Czech Republic [25, 26].

Apart from examining the periods when athletes achieve their record scores, it is also important to analyse the periods of rising performance which lead to the best scores and those during which performance remains on the highest level [22].

The analysis shows that it takes top world athletes approximately 10 years of training to achieve their best personal scores, and superior performance is maintained for 6 years, whereas the span of the careers of Polish decathletes is shorter, and in

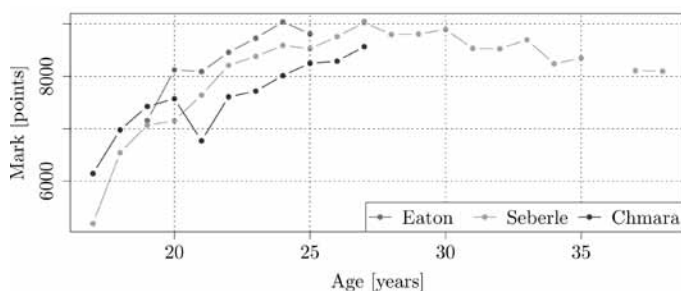

Figure 3. Individual parameters of three selected decathletes in consecutive periods of their sports careers

their case, these two periods last 6 and 3 years, respectively (fig. 2e). The individual parameters of the top decathletes in Poland, Europe, and in the world in consecutive periods of their sports careers are shown in figure 3.

Conclusions

The following conclusions may be drawn based on the findings of the study:

1. Athletes start competing in the decathlon approximately at the age of 17 and attain their personal best scores between the ages of 25 and 30 years. The careers of top decathletes in Poland are much shorter than those of top decathletes in the world.
2. It may take a decathlete 6 (if they are a top Polish athlete) to 10 (if they are a top world athlete) years to attain their highest scores, and while Polish decathletes continue their careers for only 4 years after achieving their best outcome, top world decathletes do so for even up to 13 years.
3. The year when decathletes attain their record score is preceded by a period of the most significant increases in the outcomes achieved, and the period which follows is characterised by the largest decreases in performance.
4. In order to analyse the progression of careers in the men's decathlon in more detail, it is necessary to track changes in the outcomes achieved in each individual event which is part of the decathlon.

Literature

1. Quaraceni R.L. (2000). *Athletics. A history of modern track and field athletics (1860-2000)*. Mediolan: SEP Editrice.
2. Tidow G. (2000). Challenge decathlon – barriers on the way to becoming the “King of Athletes”. *New Studies in Athletics* 3-4, 39-44.
3. Edouard P., Mori J.B., Samozino B. (2013). Maximal lower extremity power output changes during a decathlon. *New Studies in Athletics* 3-4, 19-37.
4. Vana Z. (2003). The training of the best decathletes. *New Studies in Athletics* 4, 15-30.
5. Schrader A. (2011). One event after the other. *Leichtathletik-training* 2-3, 46-53. [in German]
6. Maszczyk A. (2013). *Analysing and predicting the variability of the outcomes achieved by world athletes in athletics events in the years 1946-2011*. Katowice: AWF Katowice. [in Polish]
7. Cieszkowski S., Przednowek K. (2015). The variability of track and field throwing events results achieved by men – Olympic finalists from 1968 to 2012. *Scientific Review of Physical Culture* 5(3), 209-214.
8. Iskra J., Przednowek K., Walaszczyk A. (2014). Sport career in 400 m hurdle run in various groups of the best athletes in the world. In 19th Annual Congress of the European College of Sport Science, 2-5 July 2014 (Abstract). Amsterdam: ECSS.
9. Dziadek B., Przednowek K., Cieszkowski S. (2014). A time series analysis of the best results of sprint running in Poland between 2003-2013. *Scientific Review of Physical Culture* 4(4), 5-10.
10. Grycmann P., Maszczyk A., Socha T., Golaś A., Wilk M., Zając T. et al. (2015). Modelling analysis and prediction of

- women javelin throw results in the years 1946-2013. *Biology of Sport* 32(4), 345-350.
11. Dickwach H., Wagner K. (1997). The age of the best athletes in the world. *Leichtathletik* 17, 31-32; 19, 31-32. [in German]
 12. International Association of Athletics Federations (IAAF). Retrieved January 20, 2016, <http://www.iaaf.org/home>.
 13. Polish Athletics Association. Retrieved February 1, 2016, <http://www.pzla.pl/>.
 14. Matthews P. (2013). *Athletics 2013. The International Track and Field Annual*. Cheltenham, UK: Sports Book Ltd.
 15. van Kuijen H. (1998). *1997 Annual Combined Events*. Helmond.
 16. Decathlon 2000. Retrieved January 26, 2016, <http://www.decathlon2000.com/>.
 17. Plewnia D. (2016). *Tracking the outcomes achieved by athletes in throwing sports*. Doctoral dissertation, AWF, Katowice. [in Polish]
 18. Biecek P. (2011). *R package manual*. Wrocław: Oficyna Wydawnicza GiS. [in Polish]
 19. Ważny Z. (1970). The physique and age of athletes taking part in the Olympic Games in Rome, Tokyo, and Mexico. *Wychowanie Fizyczne i Sport* 2, 23-33. [in Polish]
 20. Ważny Z., Sozański H. (1980). What determines superior sporting performance? An analysis of selected parameters in the participants of the Olympic Games in Moscow, Montreal, and Munich. *Sport Wyczynowy* 12, 13-56. [in Polish]
 21. Sozański H., Perkowski K., Kosmol A. (1989). Athletics and swimming events at the Olympic Games in Montreal and Seoul. *Sport Wyczynowy* 1, 21-41. [in Polish]
 22. Sozański H., Sadowski J., Czerwiński J. (eds) (2015). *Fundamentals of sports training theory and technology*. Vol. II. Warszawa-Biała Podlaska: AWF Warszawa, Filia w Białej Podlaskiej. [in Polish]
 23. Karvonen M.J. (1955). Age and performance in athletics. *Arbeitsphysiologie* 16, 110-119.
 24. Ważny Z. (1981). Modern training systems for competitive sports. *Sport i Turystyka*, Warszawa. [in Polish]
 25. Butler M. (2012). *Olympic Games. Statistics Book*. Monaco: IAAF.
 26. Butler M. (2015). *World Championships. Statistics Book*. Monaco: IAAF.

Submitted: March 15, 2016

Accepted: March 29, 2016

DYNAMIKA ROZWOJU KARIERY SPORTOWEJ NAJLEPSZYCH DZIESIĘCIOBOISTÓW Z POLSKI I ŚWIATA Z LAT 1985-2015

BARTOSZ DZIADEK¹, JANUSZ ISKRA², KRZYSZTOF PRZEDNOWEK¹

¹Uniwersytet Rzeszowski, Wydział Wychowania Fizycznego, Zakład Metodologii i Informatyki

²Politechnika Opolska, Wydział Wychowania Fizycznego i Fizjoterapii, Katedra Sportów Indywidualnych

Adres do korespondencji: Bartosz Dziadek, Uniwersytet Rzeszowski, Zakład Metodologii i Informatyki, ul. Towarnickiego 3, 35-959 Rzeszów, tel.: 17 8721872, fax: 17 8721861, e-mail: bdziadek@ur.edu.pl

Streszczenie

Wprowadzenie. Głównym celem pracy było zbadanie, przy użyciu odpowiednich narzędzi statystycznych, dynamiki przebiegu mistrzostwa sportowego najlepszych dziesięcioboistów z Polski i ze świata w latach 1985-2015. **Materiał i metody.** Materiał badawczy obejmuje kariery 25 czołowych zawodników z Polski i 25 najlepszych zawodników świata. Analizę dynamiki rozwoju wyników przeprowadzono z wykorzystaniem trzech protokołów badawczych: w ujęciu wieku zawodnika, lat treningu oraz lat przed i po rekordzie życiowym. Dla prześledzenia zmian poziomu wyników w wieloletnim okresie rozwoju mistrzostwa sportowego w lekkoatletycznym 10-boju wyznaczono podstawowe miary statystyczne, regresję segmentową, oraz obliczono indeksy jednopodstawowe oraz indeksy łańcuchowe. **Wyniki i wnioski.** Przeprowadzone badania dowiodły, że najlepsze wyniki wielobości uzyskują w przedziale między 25 a 30 lat. Ponadto moment uzyskania rekordu życiowego poprzedzony jest największym postępem, a sezon po rekordzie – największym spadkiem osiągniętych wyników. Określenie skali postępu wyników w poszczególnych latach może być pomocne w organizacji szkolenia na kolejnych etapach kariery sportowej.

Słowa kluczowe: dziesięciobój, rozwój kariery sportowej, analiza dynamiki

Wprowadzenie

Dziesięciobój lekkoatletyczny należy do jednej z najbardziej złożonych i najtrudniejszych konkurencji lekkoatletycznych rozgrywanych na stadionie. Od końca 1911 r. wielobój mężczyzn składa się z 4 konkurencji biegowych, 3 skoków oraz 3 rzutów [1]. Rywalizacja pomiędzy zawodnikami rozgrywa się w ciągu dwóch dni, podczas których rozgrywane są poszczególne konkurencje. Dzień 1. składa się z biegu na 100 m, skoku w dal, pchnięcia kulą, skoku wzwyż oraz biegu na 400 m; w drugim dniu zawodów rozgrywane są konkurencje: bieg przez płotki na dystansie 110 m, rzut dyskiem, skok o tyczce, rzut oszczepem i bieg na 1500 m. Każdy najlepszy uzyskany wynik z danej konkurencji jest przeliczany, według tabel wielobojowych, na punkty, które są sumowane. Suma uzyskanych punktów, w obu dniach rywalizacji, określa pozycję w klasyfikacji dziesięcioboju. Obecnie obowiązują tabele wielobojowe z 1985 r.

Z fizjologicznego punktu widzenia 10-bój to szerokie spektrum wysiłków tlenowych (1500 m), glikolitycznych (400 m) i fosfagenowych (100 m, skoki, rzuty) [2]. W ocenie motorycznej 10-boju przeważają wysiłki siłowo-szybkościowe [3].

Ze strony analizy struktury ruchu w ramach wieloboju występują konkurencje stosunkowo proste (biegi płaskie), a także o złożonej strukturze (skok o tyczce, bieg na 110 m przez płotki) [4, 5].

Rozwój wyników lekkoatletycznych to zjawisko analizowane przez wielu badaczy z Polski i świata. W pracy Maszczyka [6] zaprezentowana analiza dynamiki pozwoliła na scharakteryzowanie zmienności wyników lekkoatletycznych w wybranych

konkurencjach lekkoatletycznych w latach 1946-2011. Dodatkowo wyznaczone modele umożliwiły predykcję na przyszłe lata. Rozwój wyników lekkoatletycznych badano również na przykładzie wyników osiągniętych przez finalistów igrzysk olimpijskich [7]. Analizy te zobrazowały postępy jakiego dokonał się w poszczególnych rzutach lekkoatletycznych na przestrzeni kilkudziesięciu lat.

Inne prace z tego zakresu opisywały m.in. rozwój kariery sportowej najlepszych światowych zawodników w wybranych konkurencjach [8] lub analizę dynamiki uzyskiwanych wyników w krótszym (2003-2013) [9] lub dłuższym (1946-2013) [10] okresie czasu.

W przypadku 10-boju analiza struktury rozwoju wyników końcowych (punktowych) jest jedynie przyczynkiem do analiz szczegółowych, dotyczących wszystkich konkurencji.

Przegląd literatury potwierdził słuszność analizy rozwoju osiągniętych wyników w różnych konkurencjach, a co za tym idzie obserwację rozwoju samych dyscyplin. Taka analiza umożliwia obserwację tempa w jakim rośnie poziom sportowy wśród polskich i światowych zawodników. Dlatego też w niniejszej pracy wykorzystano wybrane metody analizy dynamiki w celu scharakteryzowania rozwoju dziesięcioboju lekkoatletycznego, z uwzględnieniem sportowej ontogenezy [11].

Głównym celem pracy było zbadanie, przy użyciu odpowiednich narzędzi statystycznych, dynamiki rozwoju wyników najlepszych dziesięcioboistów z Polski i ze świata w całym przebiegu ich kariery sportowej.

Materiał i metody

Materiał obejmuje kariery 25 czołowych zawodników z Polski i 25 najlepszych zawodników świata uzyskujących najlepsze wyniki (rekordy życiowe) w dziesięcioboju lekkoatletycznym w latach 1985-2015. Za początek badanego okresu został przyjęty rok 1985, ponieważ wprowadzono w tym czasie ostatnią aktualizację tablic wieloboju. Baza do analizy najlepszych 10-boistów z Polski i ze świata została utworzona z wykorzystaniem m.in. bazy Międzynarodowej Federacji Lekkiej Atletyki (IAAF) [12] oraz bazy danych Polskiego Związku Lekkiej Atletyki (PZLA) [13]. Pozostałe dane zgromadzone zostały dzięki publikacjom statystyków lekkoatletycznych np. roczników ATFS (Stowarzyszenia Statystyków Lekkiej Atletyki) tworzonych przez Matthews (1985-2013) [14], roczników van Kuijena [15], dzięki danym zgromadzonym przez H. Gąszczaka dla PZLA [13] oraz danym umieszczonym na stronie [16], której twórcą jest J. Salmistu. Brakujące wyniki poszukiwano w dostępnych periodykach z obszaru tzw. „statystyki lekkoatletycznej” a także czasopismach lekkoatletycznych („Legkaja Atletyka”, „Atletika” oraz „Lekkoatleta” i wiele innych).

Zebrane dane (449 rekordów) umożliwiły analizę dynamiki rozwoju wyników najlepszych zawodników z Polski i ze świata, którą przeprowadzono z wykorzystaniem trzech protokołów badawczych:

- Protokół 1 – analiza uzyskanych wyników z uwzględnieniem wieku zawodników;
- Protokół 2 – analiza uzyskanych wyników w kolejnych latach treningu;
- Protokół 3 – analiza uzyskanych wyników przed i po rekordzie życiowym.

Do analizy ujętej w protokołach badawczych wykorzystano tylko dane uwzględniające co najmniej 7 przypadków ($n \geq 7$).

Szczegóły dotyczące tworzenia poszczególnych rekordów podano w pracy Plewni [17]. Do analizy danych wykorzystano jednopodstawowe i łańcuchowe indeksy dynamiki [6]. Analizując charakterystykę zmian w protokołach badawczych dla uśrednionych wyników punktacji wykorzystano model segmentowy [18]. Regresja ta charakteryzuje się tym, że przedział zmienności zmiennej objaśniającej dzielony jest na segmenty. Dla każdego wyznaczonego segmentu wyznaczany jest odrębny model liniowy. Dodatkowo dla otrzymanych modeli wyznaczono współczynnik determinacji R^2 , określający dopasowanie modelu do badanego zjawiska.

Przy ocenie dynamiki zmienności uzyskanych wyników wśród dziesięcioboistów wykorzystano indeksy jednopodsta-

wowe i_{τ}^k , w których za okres bazowy przyjęto pierwszy wynik w protokołach i wyznaczono je na podstawie wzoru:

$$i_{\tau}^k = \frac{y_{\tau}}{y_k}, \quad (1)$$

gdzie: y_{τ} = wielkość zjawiska w okresie badanym, y_k = wielkość zjawiska w okresie bazowym.

Dodatkowym miernikiem dynamiki były indeksy łańcuchowe, które uwzględniają okres badany zjawiska oraz okres bezpośrednio go poprzedzający. Aby wyznaczyć wartość indeksu o podstawie zmiennej wykorzystano wzór:

$$i_{\tau-1}^{\tau} = \frac{y_{\tau}}{y_{\tau-1}}, \quad (2)$$

gdzie y_{τ} = wielkość zjawiska w okresie badanym, $y_{\tau-1}$ = wielkość zjawiska w okresie poprzedzającym.

Wyniki

Zebrany materiał, w ujęciu 3 protokołów, przedstawiono za pomocą podstawowych miar statystycznych (tab. 1 i 2).

Tabela 1. Podstawowe miary statystyczne w grupie światowej

Świat								
Protokół 1			Protokół 2			Protokół 3		
Wiek	n	$\bar{x} \pm sd$	Rok kariery	n	$\bar{x} \pm sd$	Lata przed i po rekordzie	n	$\bar{x} \pm sd$
16	1*	6873 ± 0	1	25	7250 ± 688	-13	1*	6671 ± 0
17	4*	6455 ± 882	2	25	7667 ± 515	-12	1*	7351 ± 0
18	10	7190 ± 464	3	23	7992 ± 401	-11	1*	7771 ± 0
19	18	7465 ± 291	4	22	8184 ± 438	-10	3*	6570 ± 1226
20	18	7614 ± 512	5	23	8298 ± 329	-9	7	7154 ± 725
21	18	7995 ± 419	6	25	8390 ± 330	-8	10	7403 ± 395
22	23	8266 ± 279	7	22	8533 ± 197	-7	12	7662 ± 478
23	24	8279 ± 309	8	16	8506 ± 194	-6	17	7757 ± 543
24	22	8445 ± 267	9	21	8512 ± 226	-5	19	7961 ± 465
25	22	8488 ± 237	10	15	8565 ± 146	-4	20	8126 ± 409
26	20	8502 ± 204	11	17	8482 ± 340	-3	22	8273 ± 397
27	21	8603 ± 221	12	16	8450 ± 307	-2	23	8410 ± 259
28	20	8553 ± 252	13	11	8197 ± 542	-1	23	8455 ± 222
29	13	8486 ± 337	14	6*	8406 ± 351	0	25	8735 ± 135
30	14	8465 ± 262	15	5*	8292 ± 191	1	17	8550 ± 190
31	12	8310 ± 336	16	4*	8264 ± 203	2	18	8442 ± 262
32	11	8183 ± 445	17	4*	8219 ± 394	3	18	8353 ± 376
33	7	8268 ± 308	18	2*	8119 ± 173	4	15	8395 ± 283
34	4*	8164 ± 143	19	2*	8184 ± 232	5	9	8311 ± 226
35	2*	8184 ± 232	20			6	11	8224 ± 343
36			21	1*	8109 ± 0	7	6*	8262 ± 309
37	1*	8109 ± 0	22	1*	8097 ± 0	8	3*	8145 ± 113
38	1*	8097 ± 0				9	2*	8193 ± 220
						10	1*	7756 ± 0
						11	1*	8109 ± 0
						12	1*	8097 ± 0

* – dane nie uwzględnione w analizie ($n < 7$).

Dokonując analizy otrzymanych modeli (ryc. 1) można wnioskować, że we wszystkich rozpatrywanych protokołach badawczych w rozwoju wyników w 10-boju, tak w grupie polskiej jak i światowej, obserwuje się dwa segmenty: pierwszy rosnący oraz drugi malejący. Pierwszy segment posiada dodatni współczynnik kierunkowy linii trendu i odzwierciedla największy progres rozwoju uzyskiwanych wyników, natomiast drugi posiada ujemny współczynnik kierunkowy i opisuje etap kariery po uzyskaniu rekordu życiowego. Wyjątek stanowią polscy zawodnicy w ujęciu protokołu drugiego, gdzie oba równania modelu segmentowego charakteryzują się dodatnim współczynnikiem kierunkowym (ryc. 1d). Świadczy to o tym, że wśród polskich zawodników obserwuje się postęp osiągniętych rezultatów w większości ontogenezy (czas trwania kariery) sportowej. Otrzymane wyniki wskazują, iż podczas analizy karier zawodników trenujących dziesięciobój wszystkie wyznaczone modele liniowe charakteryzują się bardzo dobrym dopasowaniem do danych

Tabela 2. Podstawowe miary statystyczne w grupie polskiej

Polska									
Protokół 1			Protokół 2			Protokół 3			
Wiek	n	$\bar{x} \pm sd$	Rok kariery	n	$\bar{x} \pm sd$	Lata przed i po rekordzie	n	$\bar{x} \pm sd$	
16	1*	5470 ± 0	1	18	6756 ± 514	-10	2*	6582 ± 621	
17	3*	6426 ± 273	2	15	7057 ± 301	-9	2*	6999 ± 33	
18	10	6833 ± 325	3	19	7210 ± 209	-8	2*	7431 ± 9	
19	9	7072 ± 296	4	21	7367 ± 241	-7	2*	7416 ± 221	
20	15	7194 ± 235	5	19	7427 ± 262	-6	4*	6577 ± 205	
21	17	7232 ± 296	6	20	7479 ± 281	-5	8	6847 ± 621	
22	16	7315 ± 266	7	17	7504 ± 327	-4	14	7014 ± 366	
23	18	7318 ± 347	8	11	7413 ± 455	-3	16	7232 ± 411	
24	18	7481 ± 394	9	7	7634 ± 307	-2	17	7355 ± 350	
25	14	7596 ± 305	10	5*	7441 ± 568	-1	19	7472 ± 306	
26	14	7596 ± 283	11	5*	7753 ± 645	0	25	7720 ± 280	
27	10	7573 ± 454	12	2*	7665 ± 87	1	21	7374 ± 315	
28	8	7385 ± 343	13	2*	7365 ± 8	2	16	7305 ± 293	
29	3*	7340 ± 387	14	2*	7171 ± 217	3	10	7290 ± 211	
30	2*	7732 ± 528	15			4	5*	7261 ± 211	
31	3*	7364 ± 355	16			5			
32	1*	7371 ± 0	17			6			
33	1*	7324 ± 0	18			7			

* – dane nie uwzględnione w analizie (n < 7).

($R^2 \geq 0,89$). Stosunkowo najlepszym dopasowaniem charakteryzują się modele wyznaczone dla trzeciego protokołu wśród zawodników światowych ($R^2 = 0,98$; $R^2 = 0,98$), natomiast najmniejszym również dla trzeciego protokołu lecz dla zawodników z Polski ($R^2 = 0,93$; $R^2 = 0,89$). Otrzymane wyniki R^2 świadczą o poprawnym dobraniu metody modelowania.

Analizując wykresy (ryc. 1) stwierdzono, że czas trwania kariery zawodników w grupie „świat” jest dłuższy od kariery polskich zawodników. W grupie najlepszych zawodników ze świata zauważono 4 okresy rozwoju wyniku sportowego. Pierwszy okres w karierze, który cechuje się znaczącym wzrostem uzyskiwanych wyników trwa 6 lat i charakteryzuje się wzrostem na poziomie 15%. Później następuje okres stabilizacji uzyskiwanych wyników (wyniki na poziomie 8477 pkt.), który trwa ok. 3 lata. Po okresie początkowym i stabilizacji zawodnicy z tej grupy osiągają zazwyczaj swój rekord życiowy, a kolejne analizowane lata kariery pokazują spadek rozwoju wyników uzyskiwanych w konkurencji.

W grupie polskich zawodników obserwowana jest mniejsza dynamika rozwoju kariery sportowej i nie można jednoznacznie wyznaczyć okresów rozwoju mistrzostwa sportowego, jak w powyżej opisanej grupie. W grupie polskiej można zaobserwować ciągły rozwój kariery (wzrost na poziomie 11%), aż do momentu osiągnięcia rekordu życiowego. Najlepsze wyniki w tej grupie są uzyskiwane w wieku 25-26 lat (wyniki na poziomie 7596 pkt.), a kolejne lata cechują się spadkiem rozwoju kariery.

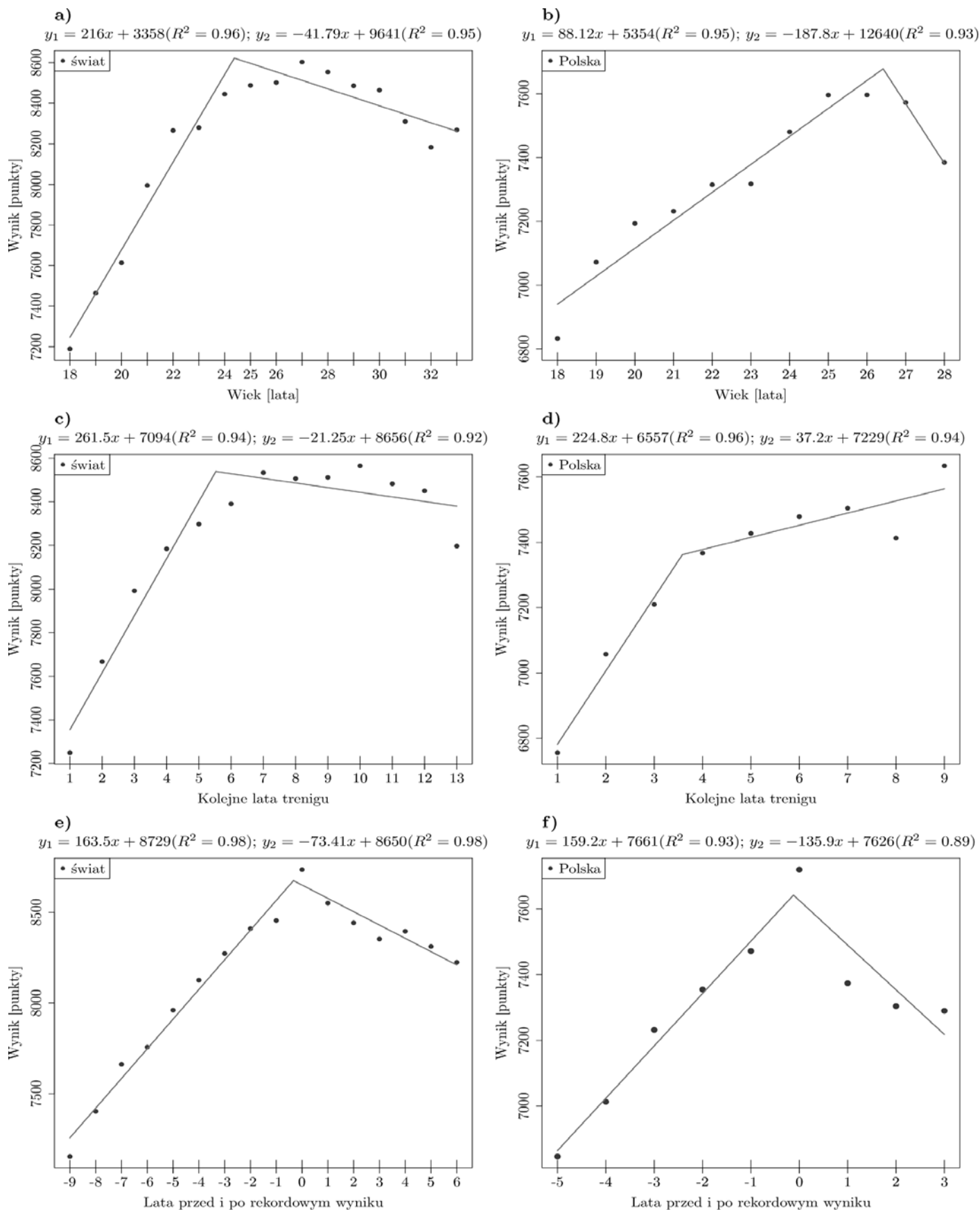
Rozwój kariery sportowej w obu grupach, gdzie uzyskiwane średnie wyniki odnoszą się do rekordu życiowego zobrazowane zostały na wykresach (ryc. 1e, f), na których uwidocznił się przed rekordem życiowym, cechujący się ciągłym

wzrostem uzyskiwanych wyników oraz okres bezpośrednio po rekordzie, który pokazuje wyraźny spadek rozwoju wyników. Oba okresy, przed i po rekordzie życiowym, w grupie polskiej są krótsze w odniesieniu do grupy zawodników z czołówki światowej. Biorąc pod uwagę ten sam okres przed rekordem życiowym (5 lat przed) i 3 lata po rekordzie można stwierdzić, że wzrost uzyskiwanych wyników w grupie polskiej był na poziomie 13%, natomiast w grupie światowej na poziomie 10%. Analizując okres po rekordzie następuje 6% spadek uzyskiwanych wyników w grupie Polaków oraz 4,6% w grupie zawodników z czołówki światowej.

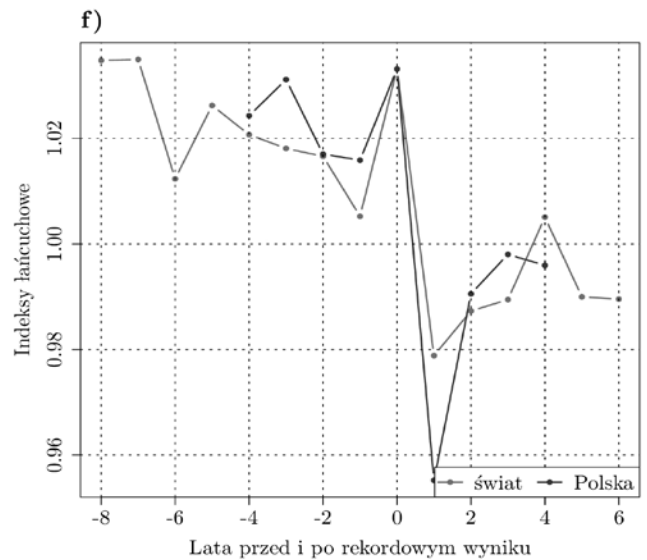
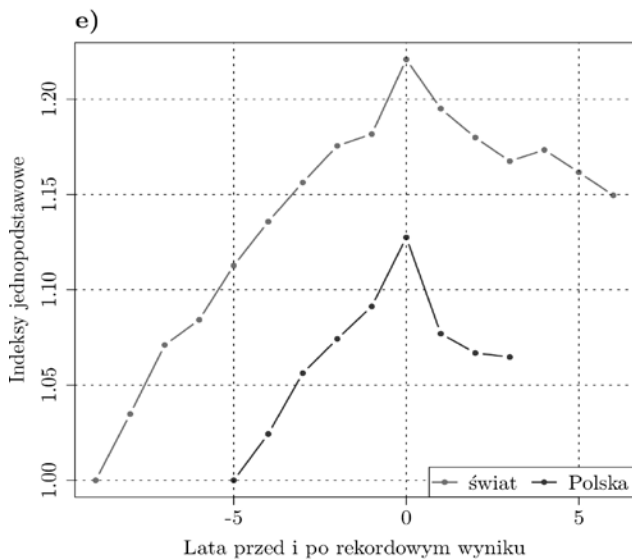
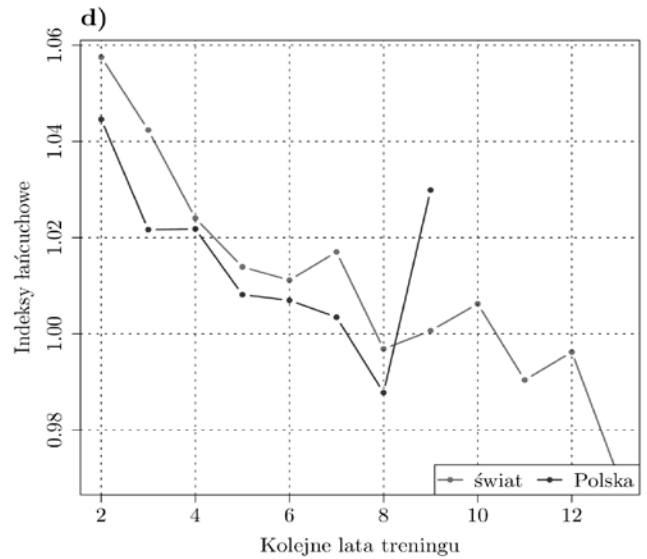
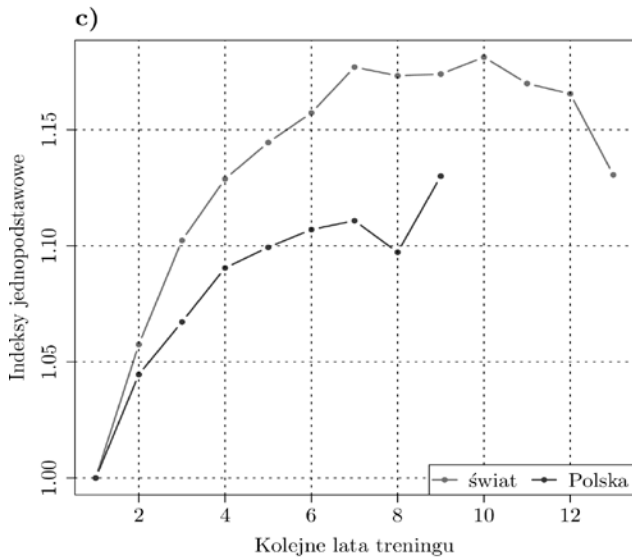
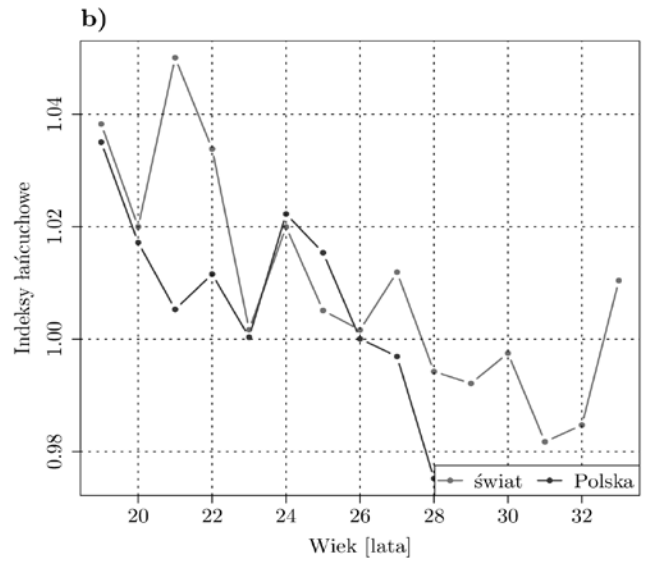
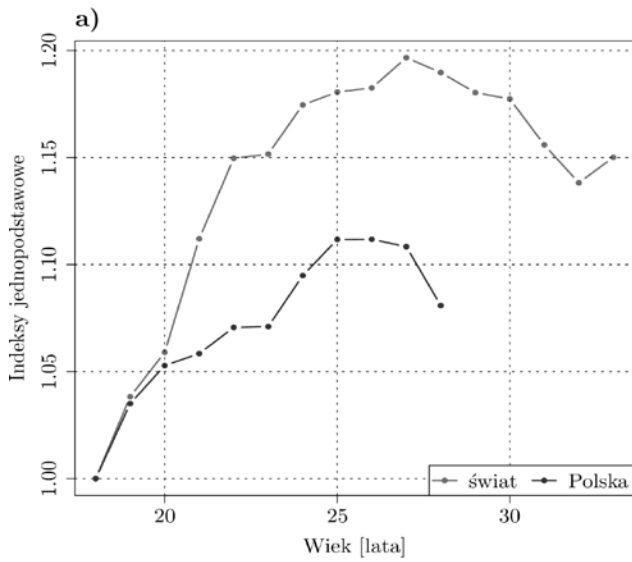
Dodatkowo, w analizie problemu, wyznaczono indeksy jednopodstawowe, w których okresem odniesienia w badaniu dynamiki jest pierwszy uzyskany wynik w odpowiednim protokole badawczym [6]. Indeksy te zostały zobrazowane na rycinie 2a, c, e.

Dzięki indeksom jednopodstawowym (o podstawie stałej) i na podstawie uzyskanych wykresów można potwierdzić, wcześniej opisane i zaobserwowane okresy rozwoju kariery w obu badanych grupach. W grupie czołówki światowej pierwszy okres charakteryzuje się dużą dynamiką wzrostową względem okresu podstawowego. Okres stabilizacji, to małe przyrosty indeksów (indeksy na podobnym poziomie). Największy przyrost wartości indeksów przypadł na okres rekordu życiowego. Spadek obliczonych indeksów uwidacznia zahamowanie rozwoju kariery. Śledząc wartości indeksów jednopodstawowych możemy stwierdzić, że w grupie światowej czołówki te wartości są większe niż w drugiej grupie zawodników. Rozpatrując wykres w ujęciu wieku zawodników (ryc. 2a) uznano, że w grupie polskiej największy średni przyrost względem okresu bazowego zaobserwowano na poziomie 11,11%, podczas gdy w drugiej grupie największy uzyskany przyrost to 19,65%. Dynamikę rozwoju kariery sportowej przed i po uzyskaniu rekordu życiowego można zaobserwować na wykresach – rycinie 2e. Biorąc pod uwagę, te same długości okresów, w obu grupach, przed i po rekordzie życiowym, można stwierdzić, że wzrost oraz spadek wartości indeksów o podstawie stałej w odniesieniu do rekordu życiowego jest na takim samym poziomie w obu grupach (wzrost na poziomie 11%, spadek na poziomie 6%).

Na podstawie wyznaczonych indeksów łańcuchowych w protokołach (ryc. 2b, d, f) można stwierdzić, że w obu badanych grupach do momentu uzyskania rekordu życiowego obserwuje się ogólny wzrost rozwoju kariery sportowej, natomiast po tym okresie odnotowuje się spadek wartości wskaźników łańcuchowych, co świadczy o spadku rozwoju kariery. Analizując wiek zawodników oraz obliczone indeksy łańcuchowe (ryc. 2b) można wywnioskować, że w grupie światowej początek kariery cechuje dużą zmiennością wartości indeksów. W tym okresie odnotowano największe wzrosty i spadki wartości indeksów względem okresu poprzedzającego okres badany. Największe wzrosty wyznaczono w wieku 21 lat (3%) oraz 24 lat (2%), natomiast największe spadki wartości indeksów, to wiek 20 lat (2%), 22-23 lata (5%). W wieku 27 lat zawodnicy z czołówki osiągnęli rekord życiowy, który na wykresie odznaczał się wzrostem na poziomie 1% względem poprzedniego roku. W grupie zawodników z Polski dynamika zmian wartości indeksów cechowała się mniejszą zmiennością wartości indeksów. Największe spadki wyznaczono 20-21 lat (3%), 25-26, 28 lat (2%). Największy wzrost odnotowano w wieku 24 lat (3%), kiedy zawodnicy uzyskiwali najlepszy wynik w życiu. Wyznaczając wskaźniki w kolejnych latach kariery zawodniczej dziesięcioletnich (ryc. 2d), zauważono małą zmienność wartości indeksów łańcuchowych w obu grupach. Ciągły spadek rozwoju kariery wśród zawodników w grupie światowej można zauważyć od 10. roku

Rycina 1. Analiza trendów liniowych w ujęciu rozpatrywanych protokołów badawczych; a-b) protokół 1; c-d) protokół 2; e-f) protokół 3

Rycina 2. Indeksy podstawowe oraz łańcuchowe w ujęciu analizowanych protokołów; a, c, e) indeksy jednopodstawowe; b, d, f) indeksy łańcuchowe

treningu, gdzie indeksy o podstawie zmiennej przyjmują wartości $\frac{i}{i-1} < 1$. Niewielkie spadki wskaźników wyznaczono w 8. (2%), 11. (1,6%) i 13. roku kariery (2,5%), natomiast nieznaczne wzrosty wartości indeksów odnotowano w 7., 9., 10. i 12. roku (wzrosty na poziomie 1%). W grupie zawodników z Polski największe spadki wyznaczono w 3. roku (2,3%), 5. roku (1,3%) oraz 8. roku (1,6%) treningu zawodników. Największy wzrost wyznaczono w 9. roku kariery i wynosił on 4,2%.

Analizując protokół 3. (ryc. 2f) można stwierdzić, że obie grupy charakteryzują się dużą dynamiką rozwoju wyniku. Dodatkowo po uzyskaniu rekordu życiowego wyniki zawodników ulegają pogorszeniu, a wartość indeksu w obu grupach spada (7,8% Polacy, 5,4% świat). Od osiągnięcia rekordu życiowego, w obu badanych grupach, następuje spadek rozwoju kariery wśród dziesięcioboistów lekkoatletycznych.

Dyskusja

Wiek osiągania najlepszych wyników w lekkoatletyce należy do częstych tematów analiz naukowych. Na polskim gruncie problemem tym zajmowali się m.in. Ważny i Sozański [19, 20, 21, 22].

Analizy optymalnego wieku mistrzostwa sportowego we wszystkich konkurencjach lekkoatletycznych były przedmiotem badań już przed II wojną światową. Pionierskie analizy przeprowadził w 1933 r. Karvonen [23], śledząc wiek mistrzostwa sportowego najlepszych lekkoatletów Niemiec.

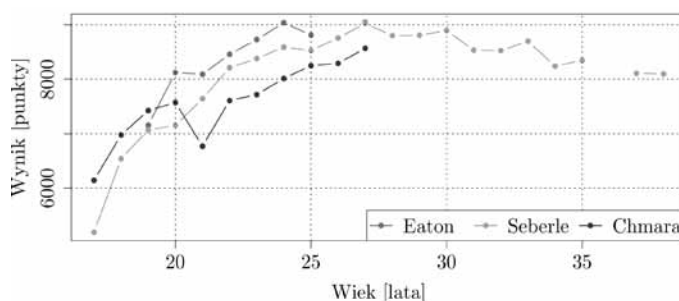
W ocenie znaczenia wieku w procesie szkolenia sportowego istotnym jest nie tylko wiek osiągnięcia rekordowych wyników, ale również wiek dokonywania selekcji, okres treningu wstępnego i specjalistycznego, a także czas kontynuowania kariery sportowej. Cały przebieg mistrzostwa sportowego został przeanalizowany z wykorzystaniem metod matematycznych przez Ważnego [24]. Od tego czasu sport się zmienił, jak również wykorzystywane w badaniach metody analizy statystycznej.

Dziesięciobój w ciągu ostatnich lat przeszedł wyraźny próg rozwojowy – od konkurencji, w której dominowała „średniość” poziomu wszystkich konkurencji składowych do wybitnego poziomu wybranej grupy konkurencji. Dla przykładu, obecny rekordzista świata Ashton Eaton osiąga międzynarodowej klasy wyniki w obszarze biegów krótkich (100 m, 400 m, 110 m ppł) oraz skoku w dal ale także, z powodzeniem biega dystans spoza wieloboju 400 m ppł [12].

Wiek mistrzostwa sportowego w 10-boju wykazuje znaczne zróżnicowanie. Najmłodszym mistrzem olimpijskim w tej trudnej i złożonej konkurencji był Amerykanin Bob Mathias, który w 1948 r., w chwili zdobycia swojego pierwszego złotego medalu miał 17 lat i 263 dni. Z drugiej strony, najstarszym mistrzem świata (32 lata i 279 dni) był (w 2007 r.) czech Roman Šeberle [25, 26].

Poza wiekiem maksymalnych osiągnięć ważnymi punktami analizy ontogenezy sportowej są: okres dochodzenia do najlepszych rezultatów i czas utrzymania wyników najwyższego poziomu [22].

Z analizy wynika, że okres treningu do uzyskania rekordowych wyników to ok. 10 lat, a czas utrzymania wysokiego poziomu sportowego najlepszych wieloboistów to ok. 6 lat (ryc. 2e). Kariera sportowa Polaków jest krótsza (odpowiednio 6 i 3 lata) – rycina 2e. Indywidualne parametry mistrzostwa sportowego na kolejnych etapach kariery sportowej (najlepszych 10-boistów Polski, Europy i świata) przedstawiono na rycinie 3.

Rycina 3. Parametry mistrzostwa sportowego w kolejnych etapach kariery

Wnioski

Przeprowadzone badania pozwoliły na sformułowanie następujących wniosków:

1. Pierwsze starty w lekkoatletycznym dziesięcioboju mają miejsce ok. 17 roku życia, najlepsze wyniki wielobości uzyskują w przedziale między 25 a 30 lat, a zakończenie kariery sportowej ma miejsce znacznie wcześniej w Polsce niż na świecie.
2. Czas treningu sportowego do osiągnięcia najlepszych wyników wynosi od 6 (Polska) do 10 lat (najlepsi zawodnicy świata), a okres kontynuowania kariery sportowej w Polsce jest krótki (4 lata), na świecie sięga nawet do 13 lat.
3. Rok uzyskania rekordowego wyniku poprzedzony jest największym postępem, natomiast sezon po rekordzie – największym spadkiem.
4. W celu dokładnej analizy rozwoju sportowej ontogenezy w wieloboju lekkoatletycznym mężczyzn należy prześledzić rozwój wyników każdej ze składowych konkurencji.

Piśmiennictwo

1. Quaraceni R.L. (2000). *Athletics. A history of modern track and field athletics (1860-2000)*. Mediolan: SEP Editrice.
2. Tidow G. (2000). Challenge decathlon – barriers on the way to becoming the “King of Athletes”. *New Studies in Athletics* 3-4, 39-44.
3. Edouard P., Mori J.B., Samozino B. (2013). Maximal lower extremity power output changes during a decathlon. *New Studies in Athletics* 3-4, 19-37.
4. Vana Z. (2003). The training of the best decathletes. *New Studies in Athletics* 4, 15-30.
5. Schrader A. (2011). Jedna dyscyplina po drugiej. *Leichtathletiktraining* 2-3, 46-53. [in German]
6. Maszczyk A. (2013). *Analiza i predykcja dynamiki zmienności światowych wyników konkurencji lekkoatletycznych w latach 1946-2011*. Katowice: AWF Katowice.
7. Cieszkowski S., Przednowek K. (2015). The variability of track and field throwing events results achieved by men – Olympic finalists from 1968 to 2012. *Scientific Review of Physical Culture* 5(3), 209-214.
8. Iskra J., Przednowek K., Walaszczyk A. (2014). Sport career in 400 m hurdle run in various groups of the best athletes in the world. W 19th Annual Congress of the European College of Sport Science, 2-5 lipiec 2014 (Streszczenie). Amsterdam: ECSS.

9. Dziadek B., Przednowek K., Cieszkowski S. (2014). A time series analysis of the best results of sprint running in Poland between 2003-2013. *Scientific Review of Physical Culture* 4(4), 5-10.
10. Grycmann P., Maszczyk A., Socha T., Gołaś A., Wilk M., Zając T. et al. (2015). Modelling analysis and prediction of women javelin throw results in the years 1946-2013. *Biology of Sport* 32(4), 345-350.
11. Dickwach H., Wagner K. (1997). Badanie struktury wiekowej najlepszych światowych zawodników. *Leichtathletik* 17, 31-32; 19, 31-32. [in German]
12. International Association of Athletics Federations (IAAF). Wyszukano 20.01.2016 r., <http://www.iaaf.org/home>.
13. Polski Związek Lekkiej Atletyki (PZLA). Wyszukano 01.02.2016 r., <http://www.pzla.pl/>.
14. Matthews P. (2013). *Athletics 2013. The International Track and Field Annual*. Cheltenham, UK: Sports Book Ltd.
15. van Kuijen H. (1998). *1997 Annual Combined Events*. Helmond.
16. Decathlon 2000. Wyszukano 26.01.2016 r., <http://www.decathlon2000.com/>.
17. Plewnia D. (2016). *Przebieg mistrzostwa sportowego zawodników w rzutach lekkoatletycznych*. Praca doktorska, AWF, Katowice.
18. Bieчек P. (2011). *Przewodnik po pakiecie R*. Wrocław: Oficyna Wydawnicza GiS.
19. Ważny Z. (1970). Charakterystyka budowy ciała i wieku uczestników Igrzysk Olimpijskich w Rzymie, Tokio i Meksyku. *Wychowanie Fizyczne i Sport* 2, 23-33.
20. Ważny Z., Sozański H. (1980). W poszukiwaniu elementów do budowy modelu mistrzostwa sportowego – analiza wybranych parametrów uczestników Igrzysk Olimpijskich w Moskwie, Montrealu i Monachium. *Sport Wyczynowy* 12, 13-56.
21. Sozański H., Perkowski K., Kosmol A. (1989). Lekkoatletyka i pływanie na Igrzyskach w Montrealu i Seulu. *Sport Wyczynowy* 1, 21-41.
22. Sozański H., Sadowski J., Czerwiński J. (red.) (2015). *Podstawy teorii i technologii treningu sportowego*. Tom II. Warszawa-Biała Podlaska: AWF Warszawa, Filia w Białej Podlaskiej.
23. Karvonen M.J. (1955). Age and performance in Athletics. *Arbeitsphysiologie* 16, 110-119.
24. Ważny Z. (1981). Współczesny system szkolenia w sporcie wyczynowym. *Sport i Turystyka*, Warszawa.
25. Butler M. (2012). *Olympic Games. Statistics Book*. Monaco: IAAF.
26. Butler M. (2015). *World Championships. Statistics Book*. Monaco: IAAF.

Otrzymano: 15.03.2016

Przyjęto: 29.03.2016